

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ

ІНДИВІДУАЛЬНА ПОДАТКОВА КОНСУЛЬТАЦІЯ
від 04.12.2023 р. № 4490/ІПК/99-00-24-03-03 ІПК

Щодо практичного застосування норм чинного законодавства

Державна податкова служба України, керуючись ст. 52 Податкового кодексу України (далі – Кодекс), розглянула звернення () щодо практичного застосування норм чинного законодавства та в межах компетенції повідомляє.

Фізична особа – підприємець – платник єдиного податку третьої групи у своєму зверненні повідомив, що планує використовувати електронну систему Wise для розрахунків з нерезидентами України, які є постачальниками та покупцями інформаційних продуктів.

Платник податків просить надати індивідуальну податкову консультацію з питань:

1. Чи можна використовувати електронну систему Wise для розрахунків з нерезидентами України, які є постачальниками та покупцями інформаційних продуктів?
2. Як будуть оподатковуватись такі операції, а саме відповідно до положень спрощеної системи оподаткування фізичної особи – підприємця – платника єдиного податку третьої групи 5відс. чи інший порядок оподаткування?

Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен громадянин має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Згідно зі ст. 1 Закону України від 16 квітня 1991 року № 959-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність» (далі – Закон № 959) зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність, якщо вони зареєстровані як підприємці згідно із Законом України від 07 лютого 1991 року № 698-XII «Про підприємництво» (частина друга ст. 5 Закону № 959).

Статтею 4 Закону № 959 передбачені види зовнішньоекономічної діяльності, зокрема, експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили.

Правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ, відповідальність за порушення ними валютного законодавства визначено Законом України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII «Про валюту і валютні операції» (далі – Закон № 2473) та постановами Правління Національного банку України.

Принципи валютного регулювання викладені у ст. 2 Закону № 2473 та передбачають, зокрема, право фізичних та юридичних осіб - резидентів укласти угоди з резидентами та (або) нерезидентами та виконувати зобов'язання, пов'язані з цими угодами, у національній валюті чи в іноземній валюті, у тому числі відкривати рахунки у фінансових установах інших країн.

Частиною третьою ст. 4 Закону № 2473 передбачено, що резиденти з урахуванням обмежень, визначених Законом № 2473 та іншими законами України, мають право відкривати рахунки в іноземних фінансових установах та здійснювати через такі рахунки валютні операції.

При цьому порядок відкриття рахунків в іноземних фінансових установах регулюється законодавством тієї країни, в якій відкривається рахунок.

Порядок проведення розрахунків за валютними операціями визначається Національним банком України (частина четверта ст. 5 Закону № 2473).

Пунктом 4 Положення про здійснення операцій із валютними цінностями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 2, визначено, що до поточних валютних операцій належать, зокрема, розрахунки за експорт та імпорт товару (уключаючи сплату штрафів, пені, бонусів, відшкодування супутніх витрат у зв'язку із виконанням зовнішньоекономічного договору, відшкодування збитків у зв'язку із невиконанням зовнішньоекономічного договору), уключаючи такі розрахунки на території України.

Згідно з п.п. 2 п. 9 розділу III Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 7 (далі - Інструкція № 7) банк завершує здійснення валютного нагляду за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків, зокрема у разі експорту товару - після зарахування на поточний рахунок резидента в банку грошових коштів, що надійшли від нерезидента за товар (уключаючи кошти, переказані резидентом із власного рахунку, відкритого за кордоном, якщо розрахунки за експорт товару здійснювалися через рахунок резидента, відкритий за кордоном, та резидентом подано документи іноземного банку, які підтверджують зарахування коштів від нерезидента за товар), або від банку (резидента або нерезидента) за документарним акредитивом, відкритим на користь резидента за операцією з експорту товару, або в порядку, визначеному п. 16 2 розділу IV Інструкції № 7.

При цьому частиною другою ст. 1 Закону № 2473 визначено, що термін «товар» вживається у значенні, визначеному Законом № 959, відповідно до ст. 1 якого товар – будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі).

Термін «банк» вживається у значенні, визначеному Законом України від 07 грудня 2000 року № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» (далі – Закон № 2121), згідно ст. 2 якого банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги.

Відповідно до п. 16 розділу I Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 5 (далі - Положення № 5), розрахунки за зовнішньоекономічними операціями здійснюються виключно через рахунки в банках.

Пунктом 23 Положення № 5 передбачено, зокрема, що грошові кошти від нерезидента за операціями резидента з експорту товарів підлягають зарахуванню на рахунок резидента в Україні в банку.

Порядок застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, а також справляння єдиного податку встановлено главою 1 розділу XIV Кодексу.

Відповідно до п. 292.1 ст. 292 Кодексу доходом для фізичної особи – підприємця є дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі, визначеній п. 292.3 ст. 292 Кодексу. При цьому до доходу не включаються отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, доходи у вигляді бюджетних грантів, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності.

Дохід, виражений в іноземній валюті, перераховується у гривнях за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України (далі – НБУ) на дату отримання такого доходу (п. 292.5 ст. 292 Кодексу).

Датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів платнику єдиного податку у грошовій (готівковій або безготівковій) формі, дата підписання платником єдиного податку акта приймання-передачі безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг).

Таким чином, для фізичної особи – підприємця усі вартісні показники, що включаються до доходу, відображаються у національній валюті України.

Показники, виражені в іноземній валюті, перераховуються у національній валюті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, встановленим НБУ на дату їх отримання.

Одночасно зауважуємо, якщо кошти, отримані за зовнішньоекономічними контрактами, зараховані на рахунок, відкритий у системі WISE, а не на валютний рахунок для здійснення підприємницької діяльності у банку України, то такі кошти не включаються до доходу фізичної особи – підприємця – платника єдиного податку, але оподатковуються за правилами, встановленими для платників податків – фізичних осіб.

Порядок оподаткування доходів фізичних осіб визначено розділом IV Кодексу, відповідно до п.п. 163.1.3 п. 163.1 ст. 163 якого об'єктом оподаткування резидента є іноземні доходи, отримані з джерел за межами України.

Оподаткування іноземних доходів встановлено п. 170.11 ст. 170 Кодексу.

Крім того, згідно з п.п. 1.2 п. 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу дохід, визначений ст. 163 Кодексу, є об'єктом оподаткування військовим збором.

Згідно із п. 164.4 ст. 164 Кодексу під час отримання доходів у вигляді валютних цінностей або інших активів (вартість яких виражена в іноземній валюті або міжнародних розрахункових одиницях), такі доходи перераховуються у гривні за валютним курсом НБУ, що діє на момент нарахування (отримання) таких доходів.

Враховуючи викладене, дохід, отриманий фізичною особою – резидентом з джерел за межами України, включається до загального річного оподатковуваного доходу як іноземний дохід та оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах.

Водночас повідомляємо, що відповідно до п. 6 та п. 7 ст. 7 Закону України від 20 травня 1999 року № 679-XIV «Про Національний банк України» Національний банк, зокрема, регулює діяльність платіжних систем та систем розрахунків в Україні, визначає порядок і форми платежів, у тому числі між банками, та визначає напрями розвитку сучасних електронних банківських технологій, створює та забезпечує безперервне, надійне та ефективне функціонування, розвиток створених ним платіжних та облікових систем, контролює створення платіжних інструментів, систем автоматизації банківської діяльності та засобів захисту банківської інформації.

Отже, питання стосовно використання електронної системи «Wise» знаходиться в правовому полі НБУ.

Згідно з п. 52.2 ст. 52 Кодексу індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.